

Ірина ЯЩУК,
*студентка магістратури
гуманітарного факультету
Національного університету
«Острозька академія»
(м. Острог)*

УДК 001.342.7.343.8+070

ОСОБЛИВОСТІ ЖУРНАЛІСТСЬКИХ РОЗСЛІДУВАНЬ

«РІВНЕНСЬКОГО АГЕНТСТВА ЖУРНАЛІСТСЬКИХ РОЗСЛІДУВАНЬ»

У статті на основі результатів аналізу журналістських розслідувань «Рівненського агентства журналістських розслідувань» виокремлено їх особливості. Результати дослідження представлені графічно.

Ключові слова: журналістське розслідування, журналіст-розслідувач, рівненське агентство журналістських розслідувань, розслідувальна журналістика.

Постановка проблеми. Журналістське розслідування – один із найскладніших жанрів журналістики. Активно займатися журналістськими розслідуваннями в Україні розпочали наприкінці 1990-х – на початку 2000-х років. Сьогодні на теренах нашої держави цей жанр доволі популярний, про що свідчить величезна кількість журналістських розслідувань на телебаченні, у друкованих виданнях, Інтернеті, активна діяльність агентств, які спеціалізуються на їх проведенні. Проте важко назвати беззаперечних професіоналів у цій сфері в Україні. Переважна більшість таких агентств знаходиться у Києві, Харкові, Одесі, Дніпропетровську та інших великих містах країни.

Варто зазначити, що у Рівному працює доволі професійний журналіст-розслідувач Світлана Калько, матеріали якої затребуваності ЗМІ. У Рівному діє єдине на цей час агентство журналістських розслідувань. Саме результати його діяльності ми спробували проаналізувати та на основі отриманих даних виокремити особливості жанру в регіоні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Найбільше літератури, написаної про журналістське розслідування, видано в Сполучених Штатах Америки, де цей жанр існує найдовше, відповідно, там теоретична його база розроблена найкраще. З позицій академічної журналістики розслідування розцінюють як жанр, що поки не має виразних національних рис, а отже, не заслуговує на глибоке дослідження і змістовний аналіз. Ґрунтовних наукових праць, присвячених аналізу опублікованих і переданих в ефір журналістських розслідувань, в українських дослідників ще небагато. У навчальних планах лише деяких провідних закладів освіти запроваджено спеціальний курс, базовими для якого є книга «Розслідувальна журналістика» визнаного московського дослідника Олександра Тертичного та навчальний посібник доцента Київського національного університету ім. Т. Шевченка «Журналістське розслідування: історія, теорія, практика» Олександра Глушка. Етичний аспект зазначеної проблеми проаналізовано в колективній праці Валерія Іванова та Володимира Сердюка «Журналістська етика».

Поодинокі випадки розгляду проблематики наслідків журналістських розслідувань присутні у працях Ю. Шума, О. Хоменка, О. Бурмагіна, К. Іванової, Є. Рибки, С. Томіленка.

Мета статті – на основі результатів аналізу журналістських розслідувань «Рівненського агентства журналістських розслідувань» розкрити їх особливості.

Виклад основного матеріалу. Проводити журналістські розслідування журналісти «Рівненського агентства журналістських розслідувань» розпочали з 2005 р. Так, уже в тому ж році на сайті агентства було опубліковано одне розслідування, у 2007 – 4, у 2008 – 9, у 2009 – 21, у 2010 – 16, у 2011 – 36, у 2012 – 40, у 2013 – 45, у 2014 – 46, у 2015 – 4. Таким чином, з року в рік простежується тенденція до збільшення кількості проведених названим агентством журналістських розслідувань. Для аналізу було обрано матеріали, починаючи з 2005 р. до сьогодні, зокрема : «Пісяй в памперс, грай на комп'ютері: чи потрібні в дитсадках ПК?» Володимира Торбіча (25.01.2005); «Спитали б у людей: проблеми на рівненському автовокзалі» Олександри Юркової (20.11.2008); «Цькування білих ворон в Церкві» Володимира Торбіча (18.03.2009); «ЖЕКи шантажують рівнян» Володимира Торбіча, Антоніни Торбіч, Романа Мартина (21.01.2009) та ін. Тематику розслідувань стали діяльність органів державної влади, свавілля чиновників, викриття фінансових махінацій установ, підприємств, організацій Рівного та області, порушення конституційних прав громадян тощо. Для аналізу журналістських розслідувань використано такі критерії:

- актуальність, значущість піднятого питання / проблеми;
- заголовок (доречність, виразність тощо);
- оригінальність підходу до теми;
- глибина доказової бази / аргументованість;
- виявлення причин, мотивів, зацікавленості;
- виявлення нових фактів;
- перевага критичного подання матеріалу та мінімум описовості;
- рівень дотримання журналістських стандартів, збалансованість матеріалу;
- оформлення матеріалу (наявність відео-, фото-, аудіоматеріалів, візуалізація даних);
- рівень мовленнєвої культури викладу (стилістика, образність, енергетика тексту);
- обґрунтованість висновків;
- зміна ставлення людей до теми / результативність.

Аналіз матеріалів дав можливість виокремити деякі їх особливості.

1. Більшість тем розслідувань виявилася актуальною для мешканців і Рівного, і Рівненської області. Так, основними темами стали діяльність рівненських чиновників, високопосадовців, закупівлі, тендери на державні закупівлі, земельні питання, охорона здоров'я, права людини, проблеми у житлово-комунальній сфері, система освіти (середня, вища) та ін.

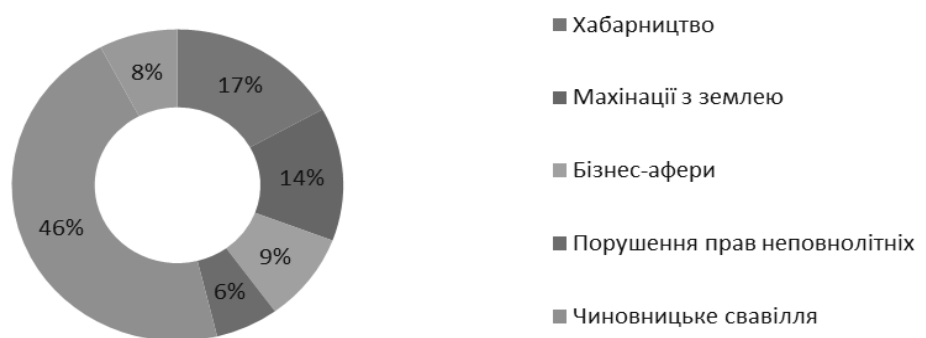

Рис. 1. Тематика розслідувань «Рівненського агентства журналістських розслідувань», у %

2. З року в рік кількість здійснених рівненськими журналістами розслідувань зростає. Ця тенденція свідчить про вкорінення демократичних принципів у житті громадян Рівного та Рівненщини. Не зважаючи на роботу з найскладнішим жанром журналістики, агентство невпинно розвивається, засвідчуючи свободу слова в регіоні.

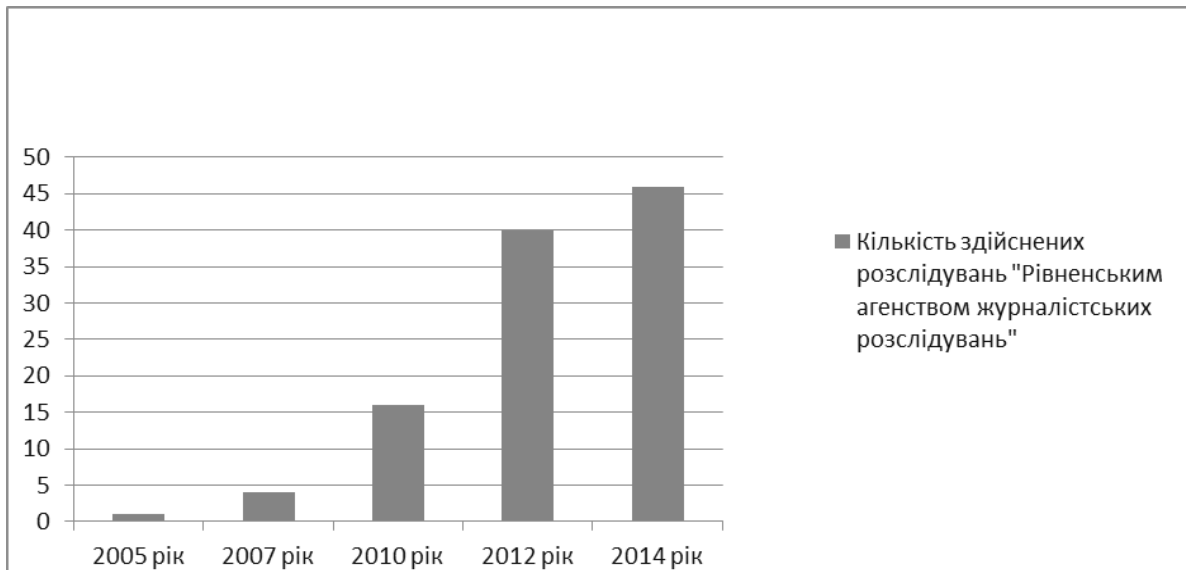

Рис. 2. Кількість здійснених розслідувань «Рівненським агентством журналістських розслідувань»

3. Оформлення зібраного матеріалу, на нашу думку, вимагає більш доступних для сприйняття читачами форматів. Зауважимо, що розслідування перевантажені текстом. Активно використовувати інфографіку журналісти агентства розпочали з 2014 р., що значно покращило сприйняття публікацій. Громіздкі інтерв'ю варто замінити на стисло подану інформацію.

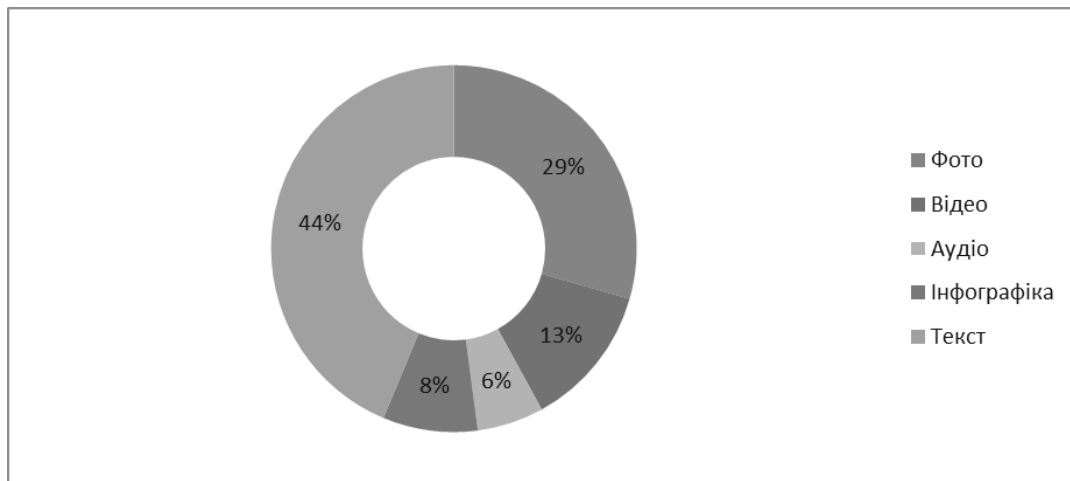

Рис. 3. Способи оформлення журналістських розслідувань «Рівненським агентством журналістських розслідувань», у %

4. Журналісти неодноразово стикаються з тиском, спрямованим на їх професійну діяльність. Проте уміння відстоювати свої права, знання законів України, залучення експертів, юристів, співпраця з колегами (журналістами, блогерами), правозахисниками, різними організаціями, оприлюднення інформації про погрози допомогли відстояти право на професійну діяльність та її результати.

5. Журналісти агентства намагаються висвітлювати питання з усіх важливих сфер діяльності. Оскільки існує прогноз, що у майбутньому журналістика буде вузькоспеціалізованою, сегментованою, то вважаємо, що журналістам варто замислитися, у якій сфері вони є найбільш компетентними та саме у ній здійснювати розслідування. За такої умови якість професійної діяльності буде значно вищою.

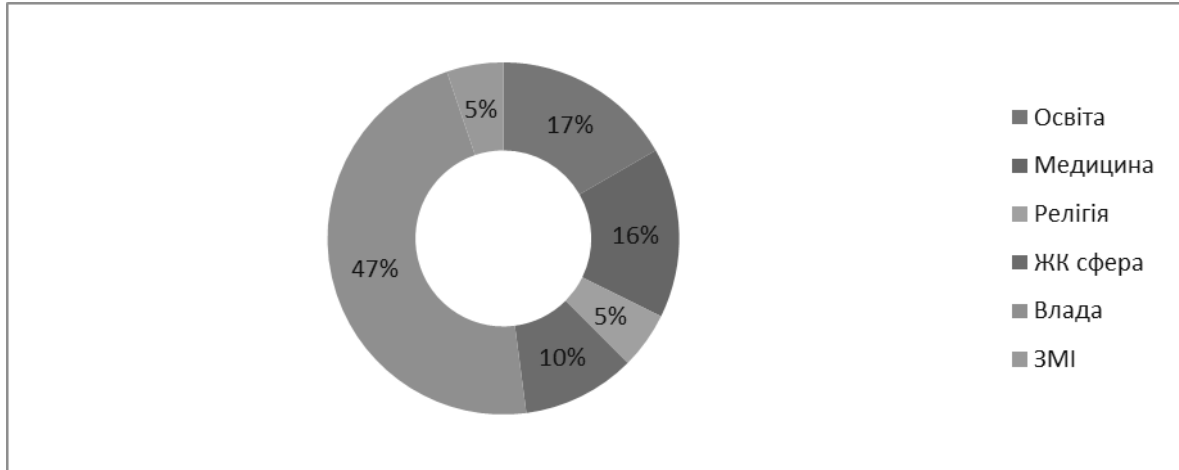

Рис. 4. Сфери, у яких здійснювали розслідування журналісти «Рівненського агентства журналістських розслідувань», у %

6. Зазначимо, що багатьом розслідуванням не вистачає аргументованості. Журналістам варто розширити співпрацю з колом осіб, причетних до справи. Важливо дізнатися точку зору й тих, хто відмовляється давати будь-які коментарі.

7. Працівники агентства активно використовують інформаційні запити, що є перевагою у роботі будь-якого журналіста. Важливо правильно та грамотно скласти інформаційний запит. Аналіз матеріалів показав, що журналісти опанували цей метод збору інформації: знають терміни подачі запиту й очікуваної відповіді, схему його проходження.

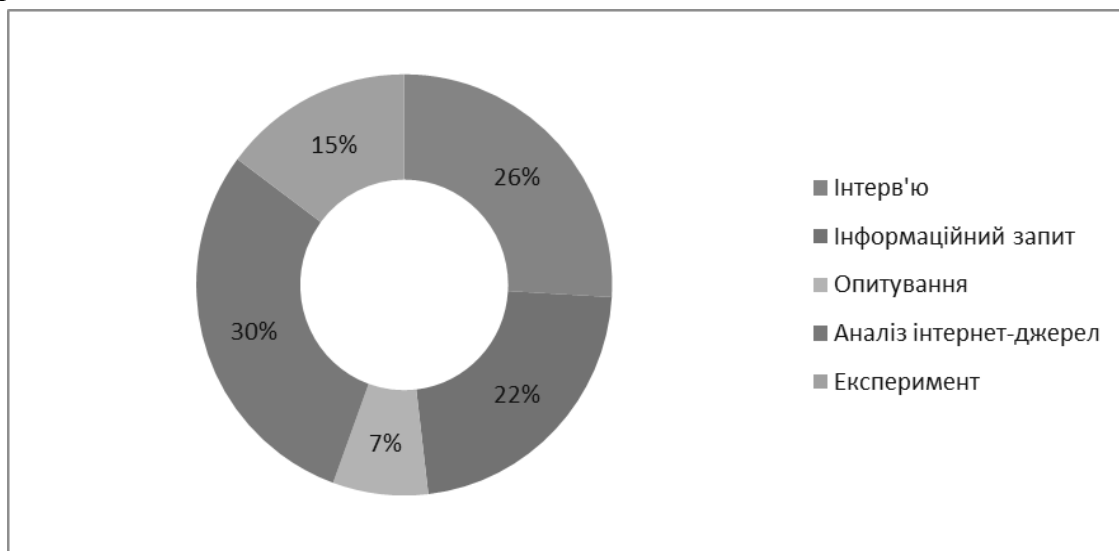

Рис. 5. Методи збору інформації журналістами «Рівненського агентства журналістських розслідувань», у %

8. З'ясовано, що під час проведення розслідувань журналісти рівненського агентства відхиляються від етичних принципів роботи. Так, вони втрачають

об'єктивність та опосередковано відстоюють позицію однієї зі сторін конфлікту. Вважаємо, що подібних ситуацій у роботі журналіста не повинно бути. Незаангажованість, об'єктивність, неупередженість, критичність – ключові позиції професійної діяльності.

9. Відстоюємо думку, що журналістам необхідно особливу увагу звернути на мовностилістичну вправність. Варто покращити вміння грамотно, виразно, образно висловлювати свої думки відповідно до комунікативного завдання, перейти на вищий рівень мовленнєвої компетенції. Матеріали мають відповідати нормам орфографії та пунктуації, містити різноманітні виражально-зображальні засоби, багату лексику, свідчити про індивідуальну манеру текстотворення автора.

10. Важливим у роботі журналістів є моніторинг ситуації після опублікування своїх матеріалів. Результатами такого вивчення журналісти діляться з читачами: не лише піднімають актуальні питання, розкриваючи їх суть, а й показують шляхи їх вирішення. Таким чином громадяни дізнаються, що праця журналістів не марна, приносять конкретні результати, змушує працювати норми, положення, закони.

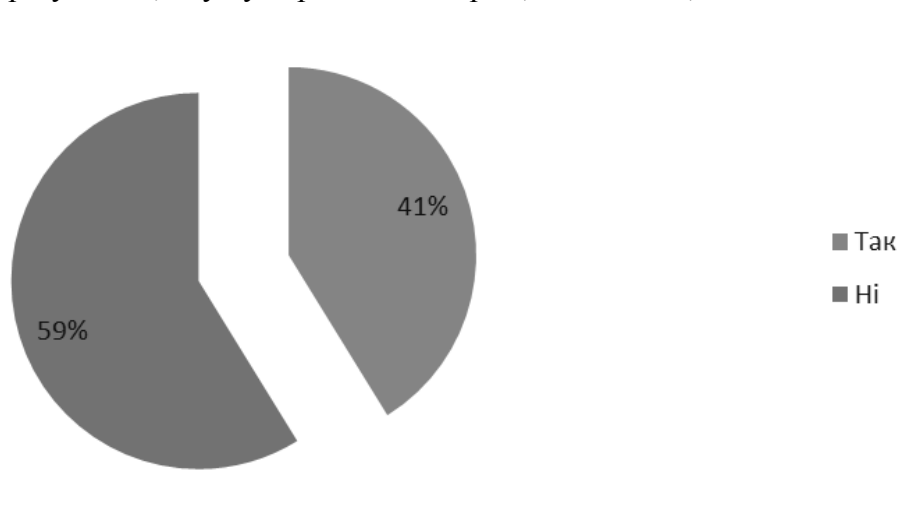

Рис. 6. Стан вирішення проблем, які досліджували журналісти «Рівненського агентства журналістських розслідувань», після оприлюднення матеріалів, у %

11. Вважаємо, що працівникам агентства варто особливо ретельно перевіряти інформацію. Відзначимо, що загалом верифікація даних здійснюється на високому рівні, однак трапляються огріхи, які можуть створити журналістам проблеми після опублікування матеріалів, навіть призвести до судових позовів.

Висновки. Виявивши та проаналізувавши особливості журналістських розслідувань однойменного рівненського агентства, можемо говорити про високий рівень їх виконання. Їм притаманні актуальність і гострота обраних тем, глибина та масштабність дослідження, гнучкість й різноманітність методів збирання інформації, ґрунтовний рівень верифікації даних. Однак журналістам варто звернути увагу на аргументованість своїх досліджень, об'єктивність подання матеріалу, структуру викладу інформації, оформлення публікацій, дотримання норм журналістської етики, розширення зв'язків з колегами, удосконалення мовностилістичної майстерності та загалом свого професійного рівня.

Здійснене наукове дослідження може сприяти підвищенню якості майбутніх розслідувань. Воно не є вичерпним, оскільки існує багато аспектів вивчення цього жанру журналістики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Блащук О. Ю. Журналістське розслідування як чинник демократичного суспільства (на прикладі України та Польщі) : каліф. роб. ... магістра / О. Ю. Блащук. – Київ : Національний університет «Києво-Могилянська академія», 2008. – 64 с.
2. Еверетт Д. Навчальний посібник репортера / Д. Еверетт. – К. : Index ПроМедіа, 1999. – 23 с.
3. Етичні засади роботи журналіста: західний досвід. – К. : ІМІ, МО захисту свободи слова «Репортери без кордонів», 2002. – 80 с.
4. Журналістське розслідування : навчальний посібник для початківців / О. С. Хоменок, О. О. Бурмагін, К. Б. Іванова та ін. ; за заг. ред. О. Хоменка. – Мелітополь, 2008. – 182 с.
5. Корнієнко А. Журналістське розслідування крок за кроком від Олексія Шалайського (відео) [Електронний ресурс] / А. Корнієнко, М. Шарія // Школа журналістики УКУ, 2015. – Режим доступу : <http://journalism.usu.edu.ua/program-highlights/3317/>
6. Тертычный А. А. Расследовательская журналистика : учеб. пособ. для вузов / А. А. Тертычный. – М. : Аспект Пресс, 2002. – 384 с.
7. Халер М. Пошук і збір інформації: навч. посіб. / за заг. ред. В. Іванова, А. Коль. – К. : Акад. Укр. Преси, Центр Вільної Преси, 2006. – 215 с.

Ірина Ящук

Особенности журналистского расследования на Ривненщине

В статье на основе результатов анализа журналистских расследований «Ривненского агентства журналистских расследований» выделены их особенности. Результаты исследования представлены графически.

Ключевые слова: журналистское расследование, журналист-расследователь, ривненское агентство журналистских расследований, расследовательная журналистика.

Iryna Iashchuk

Features of Investigative Journalism in Rivne Region

In the article the author analysed of journalistic investigations "Rivne Agency of Investigative Journalism". Singled out their features. Results are presented graphically.

Keywords: the journalistic investigations, investigative journalist, Rivne agency, investigative journalism.